TÜRKİYE
SOSYAL ARAŞTIRMALAR
DERGİSİ

Turkish
Journal of
Social Research

18

YIL / YEAR: 18 SAYI / ISSUE (3) ARALIK/ DECEMBER 2014

ISSN 1301-370X
Dört ayda bir yayımlanır. Uluslararası Hakemli bir dergidir.
Tüm hakları saklıdır. Derginin adı belirtilmeden hiçbir alıntı yapılamaz.
Published every four months. This is a refereed Journal. All right reserved.
No part of this publication may be reproduced or utilized in any form without reference to the journal

TÜRKİYE SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

Turkish Journal of Social Research

YIL / YEAR : 18 SAYI / ISSUE (3) ARALIK/ DECEMBER 2014

Sahibi / Owner
Akademisyenler Birliği Adına
Prof. Dr. Şükrü KOÇ

Yazı İşleri Müdürü
Uzm. Mustafa AÇIKGÖZ

Editörler Kurulu Başkanı / Editor in Chief
Prof. Dr. Fatma AÇIK

Editörler Kurulu / Editorial Board
Prof. Dr. Erdoğan UYGUR
Doç. Dr. Fatma ARPACI
Yrd. Doç. Dr. Cihat AYDOĞMUŞOĞLU
Arş. Gör. Eralp ERDOĞAN

İngilizce Editörü
Doç. Dr. Serkan ÇELİK

Redaksiyon / Reduction
Arş. Gör. Hatice VARGELEN

Baskı
Berikan Matbaacılık ve Yayıncılık
Sertifika No: 13642

DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Hakkı ACUN	Gazi Ü.
Prof. Dr. Tahir AKGEMCİ	Selçuk Ü.
Prof. Dr. Salih AKKAŞ	Gazi Ü.
Prof. Dr. Yavuz AKPINAR	Ege Ü.
Prof. Dr. Hayati AKYOL	Gazi Ü.
Prof. Dr. İrfan ALBAYRAK	Ankara Ü
Prof. Dr. Ensar ASLAN	Ahi Evran Ü.
Prof. Dr. Kadir ARICI	Gazi Ü.
Prof. Dr. İbrahim ARSLANOĞLU	Gazi Ü.
Prof. Dr. Ertan EFEGİL	Sakarya Ü.
Prof. Dr. Ethem ATAY	Gazi Ü.
Prof. Dr. Yaşar AYDEMİR	Gazi Ü.
Prof. Dr. Eyüp BEDİR	Gazi Ü.
Prof. Dr. Nazan BEKİROĞLU	Karadeniz Teknik Ü.
Prof. Dr. Vedat BİLGİN	Gazi Ü.
Prof. Dr. Üçler BULDUK	Ankara Ü.
Prof. Dr. Ahmet BURAN	Fırat Ü.
Prof. Dr. Şener BÜYÜKÖZTÜRK	Gazi. Ü.
Prof. Dr. Nurettin CEVİZ	Gazi Ü.
Prof. Dr. M. Volkan COŞKUN	Muğla Ü.
Prof. Dr. Salih ÇEÇEN	Ankara Ü.
Prof. Dr. Adnan ÇELİK	Selçuk Ü.
Prof. Dr. Yakup ÇELİK	Yıldız Teknik Ü.
Prof. Dr. Rasih DEMİRCİ	Gazi Ü.
Prof. Dr. Mehmet ELGİN	Muğla Ü.
Prof. Dr. İhsan ERDOĞAN	Gazi Ü.
Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY	Gazi Ü.
Prof. Dr. Saadettin Yağmur GÖMEÇ	Ankara Ü.
Prof. Dr. Nezahat GÜÇLÜ	Gazi Ü.
Prof. Dr. Osman GÜMÜŞÇÜ	Karatekin Ü.
Prof. Dr. Mehmet GÜNAY	Gazi Ü.
Prof. Dr. Cahit GÜNBATTI	Ankara Ü.
Prof. Dr. Abdullah GÜNDOĞDU	Ankara Ü.
Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ	Ankara Ü.
Prof. Dr. Nurettin GÜZ	Gazi Ü.
Prof. Dr. Necdet HAYTA	Gazi Ü.
Prof. Dr. Osman HORATA	Hacettepe Ü.
Prof. Dr. Alimcan İNAYET	Ege Ü.
Prof. Dr. Adalet KANDIR	Gazi Ü.
Prof. Dr. Mehmet KARA	İstanbul Ü.
Prof. Dr. Leyla KARAHAN	Gazi Ü.

Prof. Dr. Hikmet KAVRUK	Gazi Ü.
Prof. Dr. Zeki KAYMAZ	Ege Ü.
Prof. Dr. Naim KERİMOV	Özbekistan Devlet Ü. (Özbekistan)
Prof. Dr. Ahmet KIRKKILIÇ	Atatürk Ü.
Prof. Dr. Muammer NURLU	Gazi Ü.
Prof. Dr. Öcal OĞUZ	Gazi Ü.
Prof. Dr. Üstün ÖZER	Atatürk Ü.
Prof. Dr. Nurettin PARILTI	Gazi Ü.
Prof. Dr. Nazım Hikmet POLAT	Gazi Ü.
Prof. Dr. Ramazan SEVER	Giresun Ü.
Prof. Dr. Vagif SULTANLI	Bakû Devlet Ü.
Prof. Dr. Mehmet ŞAHİNGÖZ	Gazi Ü.
Prof. Dr. Esma ŞİMŞEK	Fırat Ü.
Prof. Dr. Ayşe Nur TEKMEN	Ankara Ü.
Prof. Dr. Ali TORUN	Dumlupınar Ü.
Prof. Dr. Ertuğrul YAMAN	Yıldırım Beyazıt Ü.
Prof. Dr. Refik TURAN	Gazi Ü.
Prof. Dr. Cafer Sadık YARAN	Ondokuz Mayıs Ü.
Prof. Dr. Selma YEL	Gazi Ü.
Prof. Dr. Ekrem YILDIZ	Kırıkkale Ü.
Prof. Dr. Mustafa YILMAZ	Hacettepe Ü.
Prof. Dr. Zeynep ZAFER	Ankara Ü.
Prof. Dr. Ali YAKICI	Gazi Ü.
Doç. Dr. Abid BULUT	İnönü Ü.
Doç. Dr. Mahir KALFA	Hacettepe Ü.
Doç. Dr. Recep GÜNEŞ	İnönü Ü.
Doç. Dr. Jabbar İŞANKUL	Özb. Bilimler Akademisi (Özbekistan)
Doç. Dr. Birsel KARAKOÇ	Uppsala Ü. (İsveç)
Doç. Dr. Bekir KOÇ	Ankara Ü.
Doç. Dr. Hikmet KORAŞ	Niğde Ü.
Doç. Dr. İsa KORKMAZ	Selçuk Ü.
Doç. Dr. Garifullina Albina MARATOVNA	Kazanskiy Gosudarstveniy Ü. (Tataristan)
Doç. Dr. Manzura NAZIRKULOVA	Alişir Nevayi Dil ve Ede.Enst. (Özbekistan)
Doç. Dr. Malika Anvarova NOSİROVA	Taşkent Şarkşinaslık Enst. (Özbekistan)
Doç. Dr. Serdar SARISIR	Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Aigerim SHİLİBEKOVA	L.N. Gumilyov Eurasian National Ü. (Kazak.)
Doç. Dr. Havva YAMAN	Sakarya Ü.
Doç. Dr. Paşa YAVUZARSLAN	Ankara Ü.
Doç. Dr. Erdinç YAZICI	Gazi Ü.
Yrd. Doç. Dr. Kargin Djumat BEYCEMBEKOLI	Evraziyskiy Natsionaliy Ü. (Bulgaristan)
Yrd. Doç. Dr. İrina SARAİVANOVA	Sofia Ü. St. Kliment Ohridski (Bulgaristan)
Dr. Ergash ACHİLOV	Özb. Bilimler Akademisi (Özbekistan)
Dr. Bağırov Adil NASİPOĞLU	Azerb. Milli Elmler Akademiyası (Azerb.)

TÜRKİYE SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ
TURKISH JOURNAL of SOCIAL RESEARCH

Bu Sayının Hakemleri

Prof. Dr. Aytekin ALBUZ	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Müzeyyen BUTTANRI	Osmangazi Üniversitesi
Prof. Dr. Serhat ÇAKIR	Ortadoğu Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Zeynep ÇOPUR	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Fatma ÖZTÜRK	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Ayten SÜRÜR	Arel Üniversitesi
Prof. Dr. Tayyar ŞEN	Toros Üniversitesi
Prof. Dr. Ertuğrul YAMAN	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Melek ERDEM	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Gülzura CUMAKUN	Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Oktay Cem ADIGÜZEL	Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Ömer ADIGÜZEL	Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Fatma ARPACI	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Fatih AYDIN	Karabük Üniversitesi
Doç. Dr. Sultan BAYSAN	Adnan Menderes Üniversitesi
Doç. Dr. Müdriye Yıldız BIÇAKÇI	Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Şehnaz CEYLAN	Karabük Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Ali ÇAKMAK	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Hilmi DEMİRKAYA	Akdeniz Üniversitesi
Doç. Dr. Emine Yıldız DOYRAN	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. İlhan ERDEM	İnönü Üniversitesi
Doç. Dr. Nihat KARAER	Mehmet Akif Üniversitesi
Doç. Dr. Caner KERİMOĞLU	Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Hikmet KORAŞ	Niğde Üniversitesi
Doç. Dr. Yasemin MUMCU	Adnan Menderes Üniversitesi
Doç. Dr. Nezahat ÖZCAN	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Ünal ÖZDEMİR	Karabük Üniversitesi
Doç. Dr. Hülya ÖZTOP	Hacettepe Üniversitesi
Doç. Dr. Gözde Çolakoğlu SARI	İstanbul Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Hande ŞAHİN	Kırıkkale Üniversitesi
Doç. Dr. Tahsin TAPUR	Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi
Doç. Dr. Nesrin TÜRKMEN	Mimar Sinan Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Abdüllatif ARMAĞAN	Ankara Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Duygu ÇETİNGÖZ	Dokuz Eylül Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Yusuf DOĞAN	Gazi Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Salih Kürşad DOLUNAY	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Murat GENÇ	Bartın Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Erdoğan KUL	Ankara Üniversitesi

Yazışma Adresi
3. Cadde Azerbaycan Caddesi No: 2/17 Bahçelievler-ANKARA
Tel: 0312 222 56 83
E- Posta: tsadergisi@gmail.com
http://www.tsadergisi.org.tr

İÇİNDEKİLER

PİYANO ÖĞRENCİLERİNİN DEŞİFRE BECERİLERİ İLE PİYANO DERSİ BAŞARILARININ KARŞILAŞTIRILMASI

M. Kayhan KURTULDU 11

TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ HİKÂYELERDE YER ALAN DEĞERLER

Hatice FIRAT / Ahmet MOCAN..... 25

YENİLİKÇİLİK AÇISINDAN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ORTAMI

Hakan EREN / Ali KILIÇ..... 51

***GENÇLİĞİM EYVAH'*IN ŞİFRELERİNE YÖNELİK BİR TAHLİL DENEMESİ**

Gökay DURMUŞ..... 79

BAB-I ESRAR ROMANINDA FANTASTİK UNSURLAR

Berna AKYÜZ SİZGEN..... 97

İLETİŞİM ENGELLERİNİN AİLE İÇİ İLETİŞİME ETKİSİNİ İNCELEMEDE YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN KULLANIMINA İLİŞKİN KATILIMCI GÖRÜŞLERİ

Yeşim KESKİ / Murtaza AYKAÇ 121

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ GEÇMİŞ YAŞANTILARINDA ÖĞRENEMEDİKLERİ KONULAR VE BUNLARA İLİŞKİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Selahattin KAYMAKCI / Bülent AKBABA..... 145

TŰRKİYE TŰRKÇESINDEKI DEYIM VE ATASŐZLERIN ŐZBEK TŰRKÇESINE AKTARMA PROBLEMI

Lola AMANOVA..... 167

COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ DESTEKLİ EĞİTİMİN COĞRAFYA DERSİNDEKİ AKADEMİK BAŞARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Sibel ÖNER / Fatih AYDIN 179

TÜRK LEHÇELERİNDEKİ MÜŞTEREKLER ÜZERİNE

Hikmet KORAŞ..... 197

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN DİJİTAL VATANDAŞLIĞA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Osman ÇEPNİ / Sibel OĞUZ / Bahadır KILCAN 251

ÖĞRETMEN ADAYLARININ "AIDS" KAVRAMI KONUSUNDAKİ BİLİŞSEL YAPILARI: BAĞIMSIZ KELİME İLİŞKİLENDİRME TESTİ ÖRNEĞİ

Gülay EKİCİ / Hakan KURT 267

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARININ TÜRKÇE ALAN EĞİTİMİ KİTAPLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ: NİTEL BİR ÇALIŞMA

Ömer Tuğrul KARA / İlke ALTUNTAŞ 307

BİREYSEL YATIRIMCILARIN FİNANSAL RİSK ALGISINA ETKİ EDEN PSİKOLOJİK ÖNYARGILAR

Ateş BAYAZIT HAYTA 329

FRANSIZ BÜYÜKELÇİ EDOUARD ANTOINE THOUVENEL VE İSTANBUL

Fatma UYGUR 353

ÖLÜMÜN RESMİNİ ANLAMAK "DURAĞAN MODA REKLAMLARINDA ÖLÜM TEMASI"

Pınar GÖKLÜBERK / Serdar Egemen NADASBAŞ 379

ÇOCUK VE AİLE ODAKLI SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNDE OKUL SOSYAL HİZMET UZMANLARININ ÖNEMİ: UZMANLARIN ÇOCUK VE AİLELERLE ÇALIŞMADA SAHİP OLDUKLARI BECERİLER

Yasemin ÖZKAN / Esra KILIÇ 397

EBEVEYNLERİN ÇOCUK OYUN ALANLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

İlkay ULUTAŞ / Işıl ŞİMŞEK 413

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ GEÇMİŞ YAŞANTILARINDA ÖĞRENEMEDİKLERİ KONULAR VE BUNLARA İLİŞKİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Selahattin KAYMAKCI[*]
Bülent AKBABA[**]

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının geçmiş yaşantılarında öğrenemedikleri sosyal bilgilerle ilgili konuları tespit ederek bu konuların etkili bir şekilde öğretimi için kullanılmasını önerdikleri öğretim araç ve gereçlerini ortaya koymaktır. Tarama modelinde yürütülen araştırmanın çalışma grubunu 2011-2012 eğitim-öğretim yılında KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği üçüncü ve dördüncü sınıflarında öğrenim gören toplam 346 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çoğunluğunun sosyal bilgiler dersi kapsamında öğretilen konuları öğrenemedikleri, bu konuları öğrenememelerinin nedenleri arasında ise öğretmen tutumu, materyal kullanılmaması, konu içeriği ve matematik bilmeme gibi sorunları gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Bu sorunların çözümü için ders sunularının, görsellerin, teknolojik araçların, çalışma yaprakları ve zaman şeritleri gibi materyallerin kullanımını önerdikleri anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, öğretmen adayı, öğrenme, konu, öğretim materyali.

PROSPECTIVE SOCIAL STUDIES TEACHERS' PROBLEMS AND SUGGESTIONS ABOUT THE SUBJECTS WHICH ARE UNABLE TO LEARN IN THEIR PREVIOUS LIVES

ABSTRACT

The aim of this study is to elicit prospective social studies teachers' suggestions about what kind of teaching materials must be used in the social studies courses by determining problems about the subjects which are unable to learn related to social studies in their previous educational lives. This study was designed with descriptive approach. In this case, the

[*] Doç.Dr. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, kaymakci37@yahoo.com

[**] Yrd.Doç.Dr. Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, akbaba@gazi.edu.tr

study was carried out with 346 prospective social studies teachers, studying as juniors and seniors in KTU, Fatih Faculty of Education, Social Studies Teacher Education Program in 2011-2012 academic year. The results of the study showed that majority of prospective social studies teachers haven't learned some social studies subject area related topics and they indicate problems like teacher attitudes, lack of materials, difficulties of content and imperceptions in math. In order to overcome these problems, prospective social studies teachers suggest that visuals like presentations, technological tools, some teaching materials like worksheets and timelines must be used in social studies courses.

Keywords: Social studies, prospective teacher, learning, subject, teaching material.

GİRİŞ

Dünyada bilimsel, teknolojik, ekonomik, toplumsal alanlarda süregelen hızlı gelişmeler eğitim sistemlerini de etkilemekte; bu değişime ayak uydurabilmek için nitelikli ve çağdaş bir eğitim sisteminin oluşturulmasını gerekli kılmaktadır (Arslan ve Özpınar, 2008). Nitelikli bir eğitim sistemi ise toplumun ihtiyaç ve önceliklerini dikkate alan, imkânları ve çıktıları iyi planlan, iyi yetişmiş öğretmenler ile niçin eğitim ve öğretim etkinliklerine katılmaları gerektiğinin farkında olan, bilinçli ve güdülenmiş öğrenciler tarafından uygun ve elverişli ortamlarda gerçekleştirilen öğretme ve öğrenme çalışmalarıdır (Dinç ve Doğan, 2010). Eğitim sürecinin; öğretmen, öğrenci ve öğretim programları olmak üzere üç temel bileşeni bulunmaktadır. Bu üç öğe arasındaki ilişki ne derece sağlam ise o derece nitelikli ve etkin bir eğitimden söz edilebilir ve dolayısıyla istenen nitelikte bireyler yetiştirilebilir. Eğitimin bu üç bileşeni arasındaki etkileşim göz önünde bulundurulduğunda en etkin rolün öğretmenlerde olduğu görülmektedir (Özdemir ve Yalın, 1998; Sakaoğlu, 1998; Üstüner, 2006; Arslan ve Özpınar, 2008; Bulut, 2009; Kavas ve Bugay, 2009; Kuş ve Çelikkaya, 2010). Bu sebeple öğretmen adaylarının yaşadığımız çağın ve içinde bulunduğumuz toplumun niteliklerine ve ihtiyaçlarına uygun olarak yetiştirilmesi gerekir. Öğretmenlerin rollerini en iyi şekilde yerine getirebilmeleri için mesleğe yönelik olumlu tutuma ve öğretmenlik mesleğine yönelik yeterliklere sahip olmaları gerekmektedir. Yeterliliğe dayalı öğretmen yetiştirme yaklaşımı, öğretmen adayının belirgin, öğrencide davranış değişikliğine yol açabilecek beceri ve davranışların öğrenilmesini ve uygulamasını vurgular. Arzu edildiği gibi, daha verimli öğrenmelerin olduğu kadar öğrenmeme durumlarının hesabını veren öğretmeni yetiştirme amaçlanır. Öğretimin niteliğini etkileyen öğretmen niteliklerinin belirlenmesine ilişkin araştırmaların çoğunda, öğretmenin

sözel yeteneği, sevecenliği, zekâsı, eğitim öz geçmişi ve alan bilgisi gibi değişkenler ön plana çıkmıştır (Shulman, 1986; Cochran-Smith, 2001; akt. Özyürek, 2008). Öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik öz yeterliklerinin şekillenmesinde hizmet öncesi eğitimde kazanacakları alan, meslek ve genel kültür bilgisi ile bu bilgileri içeren öğrenme yaşantılarını hazırlama ve sunma becerisine sahip olmaları belirleyici olmaktadır (Işık, Çiltaş ve Baş, 2010).

Öğretmenlerin mesleki yeterliklerinin istenilen düzeyde olmamasında ise lisans eğitimleri boyunca karşılaştıkları öğrenme güçlükleri de etkili bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencinin öğrenme için ayrılan zamanı tam olarak kullanması, bu zaman ötesinde çalışmayı isteyip istememesi, çalışma koşullarındaki zorluk, engellemelere karşı direnci ve başarısızlık karşısındaki yılgınlık göstermesi, yeterli performansı gösterememesi de öğrenmeyi etkileyen etmenlerdir (Bay, Gençdoğan ve Tuğluk, 2005; Erdem, 2012). Öğretmen adaylarının ders içeriklerindeki konuları öğrenememelerinde öğretmen tutumları, öğretim yöntem ve materyali kullanımı konusundaki yetersizlikler, sınıf ve okul ortamı, öğrenci merkezli problemler, konu içeriklerinden kaynaklanan nedenler etkili olmaktadır. Gelişen ve değişen toplumların gereksinimlerine paralel olarak bireylerin öğrenmeleri gereken bilginin kapsamı genişlediği gibi, kavramlar, ilkeler, uygulamalar da değişikliğe uğramıştır. Bu kapsam genişlemesi öğrenme-öğretme süreçlerinin sadece öğretim elemanlarının konuşmalarından oluşan bir ortama dayandırılamayacak kadar çok yönlü bir hâl almasına neden olmuştur (Dohmen, 1994). Etkili bir öğrenme için öğrenen kişi öğrenme sorumluluğunu yüklenmeli ve öğrenmeye etkin olarak katılmalıdır. Öğrenmenin başarıyla yerine getirebilmesi, öğrenmeye en uygun stratejinin kullanımına bağlıdır (Erdem, 2012). Öğrencilerin öğrenememelerine neden olan tek bir kaynak ve tek bir yöntem anlayışından kurtulabilmek amacıyla her öğrenciye ilgi, gereksinme, giriş düzeyi ve öğrenme biçimi farklılıkları göz önüne alınarak uygun öğrenme stratejileri sunulmalıdır (Tandoğan, 1998). Öğrencinin bilgiye kendisinin ulaşmasını esas alan eğitim anlayışında, bu bilgilerin sunulmasına yardımcı olan materyaller ve öğretim araçlarıyla desteklenmesi gereken (Altınışık ve Orhan, 2002) öğrenme ortamları oluşturulmalıdır.

Öğrenme ortamları, öğrenenlerin sorunlarına çözüm aradıkları, öğrenme hedeflerine götürücü birçok kaynak ve materyali barındıran, öğrenmenin oluşması için öğrenenin yaşantılar geçirmesini sağlayan ortamlardır. Kalıcı öğrenmelerin oluşması için öğrenenin öğrenme ortamında geçireceği yaşantılar ön plana çıkmaktadır. Bu yaşantılar, öğrenen ile öğrenme ortamının etkileşimi ile oluşmaktadır. Bu bağlamda bilgi teknolojileri öğretme-öğrenme ortamında önemli bir yer tutmakta ve

öğretme öğrenme süreci için yeni olanaklar sunmaktadır (Akkoyunlu, 1998: 3). Günümüzde hem bilginin kapsamı, hem de teknoloji büyük bir hızla gelişerek değişmekte ve yayılmaktadır. Bu durum öğrenme ve öğretme biçimleri ile öğrenme ortamlarını da etkilemektedir. Öğrenme ortamlarının düzenlenmesi, öğretim materyallerinin hazırlanması, kullanılması ve değerlendirme süreçleri gelişen dünyanın gereksinimleri ve olanakları doğrultusunda farklılaşarak çeşitlenmektedir (Akkoyunlu ve Yılmaz, 2005).

Kendilerini ve yetiştirecekleri bireyleri bilgi toplumuna hazırlayacak olan öğretmenlerin, bilgi toplumunun teknoloji destekli okul kültürünü de bir an önce benimsemeleri gerekmektedir (Akpınar, 2003). Öğretmen adaylarının göreve başladıklarında teknolojiyi içselleştirmiş bir öğrenci grubu ile karşılaşacak olması bu durumu bir zorunluluk haline getirmektedir. Öğretim teknolojilerinin öğretme-öğrenme sürecinde etkin olarak kullanılması öğretmenlerin tutumlarına, inançlarına, deneyimlerine ve teknolojiyi kullanmada istekli olmalarına bağlıdır (Çelik ve Kahyaoğlu, 2007; Öksüz, Ak ve Uça, 2009; Adıgüzel, 2010; Oktay ve Çakır, 2012). Öğretim teknolojileri destekli öğrenme uygulamaları, sınıf içi öğrenme etkinliklerinin zenginleştirilmesi, farklı öğrenme stil, strateji, beceri ve yaklaşımlara sahip öğrencilere kolayca ulaşılması, öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve beklentilerine uygun öğrenme ortamlarının düzenlenmesi, öğrencilerin derse katılımlarının sağlanması, öğrencilerin merak ve güdülerinin artırılması, anlatılan konuların öğrenme ve hatırlanma oranlarının ve öğrenci başarısının artırılması gibi faydalar sağlamaktadır (Kavas ve Bugay, 2009; Adıgüzel, 2010).

Sosyal bilimlerin farklı disiplinlerinin bilgilerinin bir arada sunumuyla oluşturulmaya çalışılan sosyal bilgiler lisans programlarıyla öğretmen adaylarına geniş bir literatür bilgisi aktarılmaya çalışılmaktadır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bu literatüre yönelik yeterliklerinin istenilen düzeyde olmadığına dair araştırma bulguları mevcuttur (Akpınar ve Ayvacı, 2003; Demircioğlu, 2004; 2006; Yılmaz, 2009; 2010). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının alan bilgisine yeterince hakim olamamalarında özellikle tarih ve coğrafya derslerinde anlatım ve soru-cevap gibi geleneksel öğretim yöntemlerinin çok sık kullanılması; yapılandırmacı yaklaşıma uygun öğretim ve değerlendirme yöntemlerinin ise yeterince kullanılmamamsı etkili olmakta (Demircioğlu, 2004; 2006), bu durum öğrencilerin derse olan ilgisini azaltarak sosyal bilgilerin bir ezber dersi olarak görülmesine sebep olmaktadır (Yılmaz, 2009; 2010). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretim ve öğrenime ilişkin görüşlerinin yüzeysel ve basit olduğu, yüksek düzeyde düşünme becerilerinin yeterince gelişmediği, yapılandırmacı yaklaşımın uygulanabilirliğine dair inançlarının zayıf olduğu ve sosyal bilimlerin

kavramlarını, felsefesini ve amaçlarını tam kavrayamadıklarını belirleyen araştırma bulguları (Demircioğlu, 2006; Yılmaz, 2009; Yılmaz; 2010), sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının sosyal bilimlere ve sosyal bilgilere yönelik tutumlarını, alana yönelik bilişsel, duyuşsal ve psikomotor yeterliklerinin tespitini ve bu alanlarda görülen eksikliklerin giderilmesine katkı sağlayacak önerileri içeren yeni araştırmaları gerekli kılmaktadır.

Araştırmanın Amacı:

Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının geçmiş yaşantılarında öğrenemedikleri sosyal bilgilerle ilgili konuları tespit ederek bu konuların etkili bir şekilde öğretimi için kullanılmasını önerdikleri öğretim araç ve gereçlerini ortaya koymaktır. Araştırmayla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Sosyal bilgiler öğretmen adayları geçmiş öğrenim yaşantılarında sosyal bilgilerle ilgili hangi konu alanlarına ait bilgileri öğrenememişlerdir?
2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının geçmiş öğrenim yaşantılarında öğrenemedikleri konular nelerdir?
3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bu konuları öğrenememe nedenleri nelerdir?
4. Sosyal bilgiler öğretmen adayları bu konuların hangi öğretim araç ve gereçleriyle daha kolay öğrenilebileceklerini düşünmektedirler?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma nicel metodoloji bağlamında tarama modeli esas alınarak yapılandırılmıştır. Tarama modeli mevcut durumu olduğu gibi yansıtmaya çalışan, araştırmada incelenen birey veya nesneleri kendi koşulları içerisinde değerlendirmeye çalışan bir bilimsel araştırma türüdür (Karasar, 2008). Araştırmada tarama modeli araştırmanın amacına uygunluğu, varolan durumu oraya koyması, büyük örneklemler üzerinde çalışma olanağı sunması, bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşleriyle ilgili fikirler vermesi gibi özellikleri nedeniyle kullanılmıştır (Büyüköztürk ve diğ., 2008).

Çalışma Grubu (Evren ve Örneklem)

Araştırmanın evrenini 2011-2012 eğitim-öğretim yılı güz yarıyılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenim gören üçüncü ve

dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi, evren içerisinden araştırmacıların kendi bilgi, beceri, deneyim ve yargıları doğrultusunda evreni yansıttıklarına inanarak seçtikleri örneklem türü olarak ifade edilen amaçlı örneklem (Balcı, 2001) aracılığıyla belirlenmiştir. Bu bağlamda araştırmanın örneklemini ilgili anabilim dalında öğrenim görmekte olan toplam 346 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışmaya katılanların 166'sı (%48) kız, 180'i (%52) ise erkektir. Çalışma grubunun 192'si (%55.5) 3. sınıfta, 154'ü (%44.5) ise 4. sınıfta öğrenim görmektedir. Katılımcıların 169'u (%48.8) normal öğretim, 177'si (%51.2) ise ikinci öğretim öğrencisidir.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması:

Araştırma verileri açık uçlu sorulardan oluşan anket aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmada anket, araştırmanın amacına uygunluğu, daha büyük örneklemler üzerinde çalışma fırsatı sağlaması, gözlem ve mülakata göre zaman açısından daha ekonomik olması gibi özellikleri nedeniyle kullanılmıştır (Büyüköztürk vd., 2008). Anketin geliştirilme süreci ise aşamalar halinde şöyle özetlenebilir: Öncelikle konuyla ilgili alanyazın taranmış ve problem durumu ortaya konulmaya çalışılmıştır. İkinci aşamada problem durumunu betimlemeyi sağlayacak ölçme aracının madde havuzu oluşturulmuştur. Üçüncü aşamada madde havuzunda yer alan ifadelerin kapsam geçerliğini belirleyebilmek amacıyla alan uzmanlarından alınan görüşler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak ölçme aracının taslak hali oluşturulmuştur. Dördüncü aşamada taslak formun KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi'nde asıl uygulamaya katılmayan 10 öğretmen adayıyla ön uygulaması yapılmıştır. Bu aşamadan sonra ankete son hali verilmiştir.

Araştırmaya ilişkin veriler 2011-2012 eğitim öğretim yılı güz yarıyılının son haftasında KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi A Blok dersliklerinde toplanmıştır. Veriler toplanırken araştırmanın amacı, niteliği (bilimsel bir çalışma olması) ve gizliliği (kimlik bilgilerinin saklı tutulacağı) gibi konular hususunda katılımcılar bilgilendirilmiştir.

Verilerin Analizi:

Araştırmada toplanan veriler SPSS 16.0 programı aracılığıyla çözümlenmiştir. Yapılan çözümlemede sosyal bilgiler öğretmen adaylarının geçmiş öğrenim yaşantılarında öğrenemedikleri konular ve bu konuları öğrenememe nedenleri ile bu konuların öğrenimine katkı sağlayacağına inandıkları öğretim araç ve gereçleri bağımlı değişken, cinsiyet, sınıf düzeyi ve öğrenim türleri ise bağımsız değişken olarak ele alınmıştır. Verilerin çözümlenmesinde doğrudan çözümleme bağlamında katılımcı görüşlerinin betimsel istatistiklerine yer verilmiştir.

BULGULAR VE YORUM:

Bu bölümde, araştırmanın bulguları ve bu bulgulara yönelik yorumlar yer almaktadır. Bulgular ve yorumlar, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda elde edilen verilere göre değerlendirilmiştir:

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum:

Araştırmanın birinci alt probleminin analizinde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının geçmiş öğrenim yaşantılarında öğrenemedikleri konuların sosyal bilgilerle ilgili hangi konu alanlarına ait olduğuna yönelik betimsel istatistik değerleri ele alınmıştır:

Tablo 1. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının geçmiş öğrenim yaşantılarında öğrenemedikleri konuların alanlara göre dağılımı (N=346)

Konu Alanı	f	%
Tarih	224	46.00
Coğrafya	198	40.70
Vatandaşlık Bilgisi	57	11.70
Sosyal Bilgiler İçeriğindeki Tüm Konuları Öğrenenler	8	1.60
Toplam	**487**	**100.00**

Tablo 1'e göre çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmen adaylarının %46'sı tarih, %40.70'i coğrafya, %11.70'i vatandaşlık bilgisi derslerinin içeriğinde öğrenemedikleri konuların olduğunu ifade ederken, çalışma grubundaki bireylerin %1.60'ı sosyal bilgiler konu alanının içeriğini kapsayan tüm konuları öğrendiklerini belirtmişlerdir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum:

Araştırmanın ikinci alt probleminin analizinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının geçmiş öğrenim yaşantılarında öğrenemedikleri konulara yönelik betimsel istatistik değerleri ele alınmıştır:

Tablo 2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının geçmiş öğrenim yaşantılarında tarihle ilgili öğrenemedikleri konular (N=346)

Konu Başlığı	f	%
Zaman ve Kronoloji	62	17.13
Atatürk İlke ve İnkılapları	54	14.92
İlkçağ Uygarlıkları	30	8.29
Osmanlı Kültür ve Medeniyeti	26	7.18
Savaşlar	25	6.91
Dağılma Dönemi	19	5.25
Kuruluş Dönemi	18	4.97
İslamiyet Öncesi Türk Tarihi	16	4.42
Antlaşmalar	15	4.14

Kavimler Göçü	9	2.49
Uygarlık Tarihi	9	2.49
Emeviler ve Abbasiler	9	2.49
Haçlı Seferleri	8	2.21
Padişahlar	8	2.21
Kongreler Dönemi	8	2.21
Milli Mücadele	7	1.93
Gerileme Dönemi	6	1.66
Duraklama Dönemi	5	1.38
İlk Müslüman Türk Devletleri	5	1.38
Avrupa Tarihi	5	1.38
Ticaret Yolları	5	1.38
Yükselme Dönemi	4	1.10
Islahatlar	4	1.10
Beylikler	3	.83
Selçuklu Tarihi	2	.55
Toplam	**362**	**100.00**

Tablo 2'de çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tarihle ilgili öğrenemedikleri konular açıklanmıştır. Buna göre öğretmen adaylarının %17.3'ü zaman ve kronolojiyi, %14.92'si Atatürk İlke ve İnkılaplarını, %8.29'u İlkçağ Uygarlıklarını, %7.18'i Osmanlı Kültür ve Medeniyetini ve %6.91'i ise savaşları içeriğinde barındıran konuları genellikle öğrenemediklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının geçmiş öğrenim yaşantılarında coğrafyayla ilgili öğrenemedikleri konular (N=346)

Konu Başlığı	**f**	**%**
Harita ve Ölçek	106	32.02
Tarih ve Saat Hesaplamaları	60	18.13
Dünyanın Şekli ve Hareketleri	45	13.60
Matematik ve Özel Konum	34	10.27
İklim ve Hava Olayları	16	4.83
Madenler ve Yeraltı Kaynakları	16	4.83
Türkiye Coğrafyası	15	4.53
Tarım ve Hayvancılık	9	2.72
Nüfus ve Yerleşme	6	1.81
Ülkeler Coğrafyası	5	1.51
Basınç ve Rüzgârlar	4	1.21
Coğrafyanın Alt Dalları	4	1.21
İç ve Dış Kuvvetler	4	1.21
İthalat ve İhracat	4	1.21
Jeolojik Devirler	3	.91
Toplam	**331**	**100.00**

Tablo 3'e göre çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafyaya ilişkin öğrenemedikleri çeşitli konular bulunmaktadır. Bu konular içerisinde çoğunlukla %32.02 ile harita ve ölçek, %18.13 ile tarih ve saat hesaplamaları, %13.60 ile dünyanın şekli ve hareketleri ve %10.27 ile matematik ve özel konumun öğrenilmesinde zorluklar yaşandığı vurgulanmaktadır.

Tablo 4. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının geçmiş öğrenim yaşantılarında vatandaşlık bilgisiyle ilgili öğrenemedikleri konular (N=346)

Konu Başlığı	**f**	**%**
Anayasa, Kanun ve Yönetmelik	28	26.42
Yönetim Biçimleri	16	15.09
Demokrasinin Gelişimi	13	12.26
Hak, Sorumluluk ve Özgürlükler	13	12.26
İnsan Hakları ve Demokrasi	13	12.26
Yasama, Yürütme ve Yargı	13	12.26
İletişim ve İnsan İlişkileri	6	5.67
Ahlak ve Etik	4	3.78
Toplam	**106**	**100.00**

Tablo 4'e göre çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmen adaylarının vatandaşlık bilgisine ilişkin olarak da öğrenemedikleri konular bulunmaktadır. Bu konuların çoğunluğunu anayasa, kanun ve yönetmelik (%26.42) ile yönetim biçimleri (%15.09) teşkil etmektedir.

Tablo 2, 3 ve 4 birlikte ele alındığında şunlar söylenebilir:

- Çalışmaya katılan sosyal bilgiler öğretmen adayları sosyal bilgiler içeriğinin temelini oluşturan tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi konularının büyük bir bölümünde öğrenememe sorunu yaşamışlardır.
- Sosyal bilgiler öğretmen adayları en çok tarih disiplinine ilişkin konuları öğrenememişlerdir. Tablo 2 dikkatli bir şekilde incelendiğinde ülkemiz eğitim-öğretim sistemi içerisinde gerek ilkokul ve ortaokul gerekse ortaöğretim düzeyinde tarihe ilişkin öğretilmesi istenilen konuların çoğunluğunu öğretmen adayları öğrenememişlerdir ki bunda zaman ve kronolojiye ilişkin bilgiler içeren konuların etkisi büyüktür.
- Coğrafyaya ilişkin öğrenilemeyen konular incelendiğinde ise tarih kadar niceliksel olarak fazla olmamakla birlikte coğrafyayla ilgili birtakım konuların öğrenilemediği açıktır. Tablo 3'ten matematiksel beceri gerektiren harita ve ölçek ile tarih ve saat hesaplamaları konularının en çok öğrenilemeyen iki konu olduğu anlaşılmaktadır.

- Öğretmen adayları niceliksel anlamda en az vatandaşlık bilgisi konularını öğrenmede sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Vatandaşlık bilgisi konuları içerisinde ise kuramsal yönü ağır basan anayasa, kanun ve yönetmelik ile yönetim biçimleri konularının en zor anlaşılan konular olduğu ortaya çıkmaktadır.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum:

Araştırmanın üçüncü alt probleminin analizinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının konuları öğrenememe nedenlerine yönelik betimsel istatistik değerleri ele alınmıştır:

Tablo 5. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının konuları öğrenememe nedenleri (N=346)

Nedenler	f	%
Öğretmen/Öğretim Elemanı Tutumları	124	27.10
Materyal Kullanılmaması	72	15.70
Konu İçeriğinden Kaynaklanan Sorunlar	56	12.20
Matematik Bilmeme	50	10.90
Geleneksel Öğretim Yöntemlerinin Kullanımı	42	9.20
Konuyu İlgi Çekici Bulmama	42	9.20
Konunun Somutlaştırılmaması	34	7.40
Ders Kitaplarının Yetersizliği	16	3.50
Okul ve Sınıf Ortamından Kaynaklanan Sorunlar	10	2.20
Hazırbulunuşluk Düzeyinin Düşüklüğü	9	2.00
Önyargı	3	.70
Toplam	**458**	**100.00**

Tablo 5'e göre çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmen adaylarının konuları öğrenmemelerinin nedenleri arasında ilk sırada %27.10 ile öğretmen/öğretim elemanı tutumları gelirken onu sırasıyla %15.70 ile materyal kullanılmaması, %12.20 ile konu içeriğinden kaynaklanan sorunlar takip etmektedir. Tablo ve grafik hazırlama-yorumlama ve hesaplamalar yapma gibi konular dışında ders içeriğiyle ilişkisinin zayıf olduğu düşünülen, ancak analitik düşünme becerilerinin önemli bir gelişim göstermesini sağlayan matematik sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ders içeriğindeki konuları öğrenememe sebepleri arasında %10.90'lık bir pay ile önemli bir yer tutmaktadır. Tablodaki verilere göre öğretmen/öğretim elemanı kaynaklı sorunlar toplamda %59.40; öğretmen adaylarından kaynaklanan sorunlar %22.80; konu içeriğinden kaynaklanan sorunlar %12.20; ders kitaplarının

yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar %3.50; okul ve sınıf ortamından kaynaklanan sorunlar ise %2.20'lik bir dilimi oluşturmaktadır.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum:

Araştırmanın dördüncü alt probleminin analizinde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bu konuların hangi öğretim araç ve gereçleriyle daha kolay öğrenilebileceğine yönelik düşüncelerini içeren betimsel istatistik değerleri ele alınmıştır.

Tablo 6. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının konuların daha iyi öğrenilebilmesi için kullanılmasını önerdikleri öğretim araç ve gereçleri (N=346)

Önerilen Araç-Gereç	f	%
Ders Sunuları	69	14.20
Resim, Karikatür ve Fotoğraflar	60	12.30
Bilgisayar, Projeksiyon Cihazı ve Akıllı Tahta	50	10.30
Çalışma Yaprakları	48	9.90
Zaman Şeritleri	40	8.20
Filmler	37	7.60
Harita	38	7.80
Maket, Model vb. Üç Boyutlu Araçlar	41	8.40
Şekil, Tablo, Grafik ve Diyagramlar	16	3.30
Küre	13	2.70
İyi Hazırlanmış Ders Kitapları	13	2.70
Atlaslar	11	2.30
Gerçek Nesneler	10	2.10
Pano ve Bülten Tahtaları	8	1.60
Gazete, Dergi vb. Süreli Yayınlar	7	1.40
Kavram Haritaları	7	1.40
Yardımcı Kitaplar	6	1.20
Tepegöz	4	.80
Yazı Tahtası	3	.60
Simülasyon	3	.60
Afiş ve Posterler	2	.40
Toplam	**486**	**100.00**

Tablo 6'ya göre çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ders içeriklerinde yer alan konuları öğrenmelerine katkı sağlayacaklarına inandıkları ve bu konuda öneride bulundukları öğretim araç ve gereçleri arasında en çok önerilen materyal %14.20 ile ders sunuları olurken, bunu sırasıyla %12.30 fotoğraf, resim ve karikatürler takip etmekte, sunumların daha nitelikli bir şekilde yapılabilmesi

kapsamında bilişim teknolojisinin gelişimine paralel olarak %10.30'luk oranla bilgisayar, projeksiyon cihazı ve akıllı tahta kullanımı önerilmektedir. Ayrıca öğretmen adaylarınca %9.90'lık oranla çalışma yapraklarının, %8.20'lik oranla ise zaman şeritlerinin kullanılmasının konuların öğretimine olumlu katkıda bulunacağı ifade edilmektedir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçlarına göre çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmen adaylarının %98.4'ünün sosyal bilgileri oluşturan üç temel alan olan tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisine ilişkin konuları öğrenme konusunda problemler yaşadıkları görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretmen adayları bu üç alana ait temel konu başlıklarının çoğunluğunda öğrenme eksiklikleri olduklarını ifade etmektedirler. Bu üç alan içinde tarih ve coğrafyaya ait konu başlıklarının çoğunlukta olduğu dikkat çekmektedir. Araştırmanın sonuçlarıyla örtüşen Akpınar ve Ayvacı'nın (2003) araştırma sonuçlarına göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının %81'i coğrafya, %62'si tarih disiplininde kendilerini yetersiz gördüklerini ifade etmişlerdir. Çalışma grubundaki öğretmen adayları sosyal bilgileri oluşturan diğer içerik kaynaklarına yönelik öğrenme eksikliklerinin olduğuna dair bir bilgi paylaşmamışladır. Bu durum sosyal bilgileri oluşturan temel disiplinlerin tarih, coğrafya ve vatandaşlık eğitimi başlıkları altında formüle edilmesiyle açıklanabilir. Akpınar ve Ayvacı'nın (2003) araştırma sonuçlarına göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının % 50'ye yakını kendilerini tarih veya coğrafya disiplinine daha yakın gördüklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sadece % 15'i sosyal bilgiler öğretmeni olarak kalmak istediklerini dile getirmiş, diğer katılımcılar tarih veya coğrafya branşlarına geçmek istediklerini ifade etmişlerdir. Akpınar ve Ayvacı (2003) öğretmen adaylarının kendilerini hangi branşa yakın gördükleri sorusuna verdikleri cevaplardan, sosyal bilgiler programına gelmeden önce bu programı bir bütün olarak algılayamadıkları sonucuna ulaşmıştır. Ata'ya (2007) göre, sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı öğrencileri, 1998 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programının yapısından ve anabilim dalındaki tarih ve coğrafya kökenli öğretim elemanlarının tutumundan dolayı bir tür mesleki kimlik sıkıntısı yaşamaktadır. Yılmaz'a (2010) göre Türkiye genelinde sosyal bilgiler eğitimi ana bilim dalındaki akademik kadroyu daha çok tarih ve coğrafya alanından gelen öğretim elemanlarının oluşturması öğrencilerin kendi alanlarını iyi tanımalarını ve sosyal bilgileri disiplinler arası bir çalışma alanı olarak görmelerini zorlaştırmaktadır. Çalışma grubundaki öğretmen adaylarının sosyal bilgileri oluşturan diğer disiplinlere yönelik görüş bildirmemesinde bu durum da etkili olabilir.

Bununla birlikte Demircioğlu'na (2006) göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun en fazla ilgi duyduğu sosyal bilim disiplini tarihtir. İkinci sırada coğrafya yer alırken, coğrafyayı felsefe ve sosyoloji izlemiştir. Yeşil'in (2009) araştırma sonuçları ise araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmemektedir. Yeşil'e (2009) göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının alan bilgisi yeterlidir.

Çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ilgili alanyazındaki konuları öğrenememelerine neden olduğunu düşündükleri sebepler arasında öğretmen/öğretim elemanlarının tutumları ile kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri %36.30 ile en önemli başlığı oluşturmaktadır. Araştırmanın bu bulguları (Akpınar ve Ayvacı, 2003; Demircioğlu, 2006; Yılmaz 2009; 2010) araştırma bulgularıyla örtüşmektedir. Akpınar ve Ayvacı'nın (2003) araştırmasında öğrencilerin programa girdikten sonra lisans eğitimleri süresince kendilerini sosyal bilgilerin belli alanlarına karşı tutumlarını etkileyen faktörler arasında öğretim elemanlarının tutumları ve derslerinde uyguladıkları öğretim teknikleri yanında, öğrencileri derse karşı güdülemedeki başarılarının etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Demircioğlu'na (2004) göre sosyal bilimler öğretiminde nakil esasına dayanan bir anlayışla öğretim etkinlikleri düzenlenmektedir. Bu anlayışın derse yansıması ise düz anlatım şeklinde olmaktadır. Ülkemizde sosyal bilimler disiplinlerinin öğretimi alanında görülen öğretmen anlatısını dinleme ve buna zorunlu şahitlik anlayışı, üst düzey düşünme becerilerine sahip etkin, üretken ve yaratıcı bireylerin yetiştirilmesi önündeki en büyük engellerden biri olarak gösterilebilir. Demircioğlu'na (2006) göre öğretmen adaylarının bir kısmı üniversite düzeyinde almış oldukları sosyal bilimler eğitimini faydasız görmektedir. Bunun en önemli sebebi olarak, bu derslerden elde edilen bilgilerin sınıf geçmenin dışında yaşama yönelik olarak çok fazla kullanılmaması anlaşılmaktadır. Sosyal bilimler derslerinin, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme gibi üst düzey düşünme becerileri gerektiren eylemlere dayalı olarak öğretilmemesi sonucu, bu dersler yalnızca isim, sayı ve madde gibi olguların ezberletildiği bir alan haline gelmektedir. Bunun neticesinde, bu derslerden istenilen verim alınamamakta ve öğrenciler sosyal bilimler aracılığıyla kazanabilecekleri pek çok nitelik ve beceriden mahrum yetişmektedirler. Öğrencilerin sosyal bilim disiplinlerinin önemini anlayamamasında ve bu alana ilgi göstermemesinde, sosyal bilimler öğretiminin amaçlarını kavrayamamaları ile bu derslerden gelecekteki yaşamlarına dönük bir yarar beklememeleri etkili olmaktadır. Bu durumun oluşmasının en önemli nedeni ise farklı sosyal bilim disiplinlerinin öğretiminden sorumlu eğitimcilerimizin, sosyal bilimlerin nasıl öğretilmesi gerektiği konusunda gerekli bilgi, beceri ve deneyime sahip olmamaları gelmektedir. Yılmaz'a (2009; 2010) göre, akademisyenler öğrencilerin derse olan ilgilerini ve

motivasyonlarını canlı tutacak öğretim yöntem ve tekniklerini kullanma konusunda yeterince başarılı olamamakta, yapılandırmacı yaklaşımın teoriden uygulamaya geçirilmesine ilişkin yeterli model davranışlar sergilememekte, öğrenciler sırf devam zorunluluğundan dolayı dersleri takip etmek zorunda kalmaktadır. Kavas ve Bugay'ın (2009) araştırmasında elde edilen en önemli bulgu ise öğrencilerin hizmet öncesi eğitimde edindikleri teorik bilgiyi sınıf içi ve sınıf dışı uygulamalarda kullanma imkânı sağlanmasını istemeleridir. Kavas ve Bugay'a (2009) göre öğretmenlerin kavramsal boyutta yetiştirilmesi her ne kadar üniversiteler tarafından yürütülse de, geleceğin öğretmenlerinin mesleki açıdan yeterli sayılabilmeleri için okullarda uygulama yapmaları ve kavramsal bilginin uygulama ile yoğrulması gereği artık tartışılmaz bir gerçektir. Yılmaz ve Tepebaş'a (2011) göre katılımcıların çoğu lisans döneminde yeterince uygulamalı eğitim verilmediğini, üniversitede teorik olarak öğrenilen bilgi ile okulda pratik yaparak kazanılan bilgilerin farklı olduğunu, lisans öğrenimlerinin kendilerini görev yaptıkları okuldaki öğrenme ortamına hazırlama açısından yeterli olmadığını, üniversitede öğretilen soyut bilgilerden ziyade ilköğretimdeki gerçek sınıf ortamına girmek suretiyle yaparak ve yaşayarak bir şeyler öğrendiklerini söylemişlerdir.

Öğretmen adaylarının alan bilgisini yeterince öğrenememe konusunda kendilerinden kaynaklanan sebeplerin ise %22.80'lik bir bölümü oluşturduğu görülmektedir. Ders içeriklerinin fen bilimlerine biraz uzak olarak algılanmasına karşın öğretmen adaylarının ilgili literatürü öğrenememe konusunda kendileriyle ilgili gördükleri problemin en önemlisinin matematik bilmeme olarak karşımıza çıkması analitik düşünme becerisinin önemini ortaya koymaktadır. Bay, Gençdoğan ve Tuğluk'un (2005) araştırmasına göre öğrencilerin ders çalışma becerileri konusunda eksikliklerinin olduğu görülmektedir. Yılmaz'ın (2009; 2010) araştırmalarına göre öğretmen adayları kendilerinde de eksiklikler gördüklerini ifade etmektedirler. Düzenli ders çalışma alışkanlıklarının olmaması, entelektüel, mesleki, kültürel açıdan kendilerini yetiştirme konusunda pek istekli olmamaları, kendilerini alanlarında geliştirmek için yeterli çaba sarf etmemeleri, önlerine ulaşılmaya değer büyük hedefler koymamaları, analitik düşünme yeteneklerinin yeterince gelişmemiş olması, içten değil dıştan güdülenmeleri, ezbere dayalı ve not için çalışmaları, okuma alışkanlıklarının olmaması, toplumdaki bakış açısının ve medyanın da etkisiyle öğretmenlik mesleğine olan saygılarının az olması; sosyal bilgilerin doğası gereği displinler arası bir yapı arz etmesi dolayısıyla içerik açısından çok kapsamlı olması sebebiyle öğrencilerin bu geniş alanı tam olarak tanıyamamaları ve başka kültürleri tanımaya yönelik teşebbüste bulunmamaları öğrencilerden kaynaklanan sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ilgili literatürü yeterince öğrenememesine neden olan önemli bir boyutta %15.70'lik pay ile öğretim materyallerinin yeterince kullanılmamasıdır. Araştırmanın bu bulgusu (Çağıltay vd. 2007; Sadi, 2008; Yılmaz, 2009) araştırmalarının bulgularıyla örtüşmektedir. Çağıltay vd.'ne (2007) göre öğrenciler en fazla sınıf/laboratuar koşulları ve donanımları konusunda eksiklik olduğunu ifade ederken (%56.5), bunu %48.3 ile donanım eksiklikleri, %37.4 ile öğretim elemanlarından kaynaklanan sorunlar, %20.7 ile teknik personel yetersizliği ve %15.3 ile yazılım eksikliği takip etmektedir. Öğrenciler eğitim teknolojisinin derslerde kullanımında gözlenen sorunları öncelikle sınıf koşullarının yeterli olmamasına ve öğretim elemanlarının bu konudaki bilgi ve tecrübelerinin eksikliğine bağlarken, çağdaş bir üniversitede mutlaka internet tabanlı teknolojilerin hem ders içinde hem de ders dışında kullanılması gerektiğini ifade etmektedirler. Sadi vd.'ne (2008) göre öğretim elemanları derslerinde genellikle powerpoint sunumlarını kullanmayı tercih etmelerine rağmen, öğrencilere verdikleri proje ve ödevlerin hazırlanmasında teknolojiden daha fazla yararlanmalarını istemektedirler. Öğretmen adayları, hangi teknolojilerin öğrenmelerine daha çok yardımcı olacağı sorusuna; öğretim elemanlarının derslerini web sayfalarıyla desteklemeleri ve simülasyonlar üzerinden uygulamalar yaptırmaları cevaplarını vermişlerdir. Yılmaz'ın (2009) araştırmasına katılan öğretmen adayları ise öğretim materyalleri ve kaynaklara erişimle ilgili sorunları dile getirmiş, verilen eğitimin kalitesinin düşük olmasında öğretim araç-gereçlerindeki yetersizliklerin de etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Yılmaz'a (2009) göre öğretim araçlarındaki yetersizlik ile öğretim yöntemleri arasında negatif bir ilişki vardır. Bu yüzden, anabilim dalının öğretim teknolojisi ile araç ve gereç açısından yeterli bir düzeyde olmaması öğretim elemanlarının geleneksel yöntemlerle ders işleme sebeplerinden birisi olduğu söylenebilir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin entegrasyonu için artan kullanılabilirliğe ve desteğe rağmen son yıllarda yapılan bazı çalışmalarda, öğretmenlerin teknolojiyi eğitim ve öğretim sürecinde öğrenmeyi artırıcı amaçlı kullanamadıkları, öğretim faaliyetlerini bilgi iletişim teknolojilerine entegre etme konusunda direnç gösterdikleri ve kendilerini bu konuda hazır hissetmedikleri gerçeğini vurgulamaktadır. Bunun nedeni olarak da öğretmen adaylarının hizmet öncesinde teknolojiyi kullanmaya yönelik yeterli eğitimi alamadıkları belirtilmektedir (Hu, Clark ve Ma, 2003; Teo, Luan ve Sing, 2008; Erdemir, Bakırcı ve Eyduran, 2009; Sang vd., 2010; Cengizhan, 2011).

Araştırmanın sonuçlarına göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının alan bilgisini öğrenememelerinde konu içeriğinin %12.20'lik bir paya sahip olduğu görülmektedir. Sosyal bilgileri oluşturan alanlar içinde tarih,

coğrafya ve vatandaşlık eğitimine yönelik bilgilerin oluşturduğu geniş alanyazında çok sayıda kavram, olay, olgu, düşünce ve kişiye dair bilgiler yer almakta; öğretmen adaylarının bu yoğun içeriği kavraması ve bu disiplinler arasındaki bilgi etkileşimini gerçekleştirerek aradaki bağlantıları kurabilmesi beklenmektedir. Sosyal bilgiler doğası gereği çok sayıda içeriğe ait bilgilerin entegrasyonu olduğundan öğretmen adayları bu geniş yapıyı kavramakta zorlanmaktadır.

Öğretmen adaylarının alan bilgisini yeterince öğrenememe konusunda ders kitaplarının yetersizliğinden kaynaklanan sebepler %3.50'lik bir bölümü oluşturmaktadır. 2005 yılında yenilenen ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programıyla ders kitaplarında yeniden bir düzenlenmenin yapıldığı dikkate alındığında lisans düzeyinde ders kitaplarının niteliği hususunda çeşitli tartışmaları beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda lisans eğitiminde genellikle tek bir ders kitabına bağlı kalınması sıkça eleştirilen bir durum olmaktadır. Ayrıca ders içeriğinin düzenli ve kolay ulaşılabilir bir sunumu olan ders kitaplarının niteliğinin zayıflığı; modern eğitim anlayışlarına uygun tasarlanmaması ve okuma isteği uyandırmaması öğrenme problemlerine neden olabilmektedir.

Öğretmen adaylarının alan bilgisini yeterince öğrenememe konusunda okul ve sınıf ortamından kaynaklanan sebepler %2.20'lik bir bölümü oluşturmaktadır. Araştırmanın bu bulgularını destekler nitelikte bulgular (Göktaş, Yıldırım ve Yıldırım, 2008; Yılmaz 2009; 2010) araştırmalarında yer almaktadır. Göktaş, Yıldırım ve Yıldırım'ın (2008) araştırmasına göre örneklemde yer alan eğitim fakülteleri arasında farklar olmasına karşın, bilgi ve iletişim teknolojilerinin genel anlamda yeterli olmadığı ortaya konmaktadır. Araştırma sonuçları, BİT'ten verimli bir şekilde yararlanmak için teknoloji planı, hizmetiçi eğitim ve konuyla ilgili kurumsal yapılanmalardan eğitim fakültelerinde yeterli düzeyde yararlanılmadığını göstermektedir. Bu araştırmalara göre sınıflardaki fiziksel ortamın daha çok öğretmen-merkezli öğretim modellerine uygun dizayn edilmesinden dolayı yapılandırmacı yaklaşımın uygulanmasına özellikle grup çalışmalarının yapılmasına elverişli olmaması; ana bilim dalının kendine ait yeterli sayıda dersliklerinin olmaması, bu durumun öğrencileri ilerde kendilerine model olarak alabilecekleri bir sosyal bilgiler sınıfı görme olanağından yoksun bırakması; sınıf mevcudunun fazla olması, bunun sonucu olarak yapılandırmacı yaklaşıma uygun ders işlemenin zor olması; anabilim dalının eğitim araçlarının kısıtlı olması bu kapsamda karşımıza çıkan sorunlardır.

Çalışma grubundaki öğretmen adaylarının ilgili alanyazındaki konu başlıklarını daha iyi öğrenebilmelerine katkı sağlayacağına inandıkları ve

bu konuda öneride bulundukları öğretim araç ve gereçleri çeşitlilik arz etmektedir. Bu öneriler arasında tüm branşların öğretimine katkı sağlayacak eğitim teknolojisi ürünlerine yönelik öneriler yer almakla birlikte alana özgü öğretim materyalleri de önemli bir yer tutmaktadır. Araştırmanın bu boyutundaki bulgular (Çağıltay vd., 2007; Sadi, 2008; Yılmaz, 2009) araştırmalarının bulgularıyla örtüşmektedir. Çağıltay vd. (2007) göre öğrenciler derslerin simülasyonlarla zenginleştirilmesini, derslerde konu ile ilgili videoların izletilmesini, düzenli ders çalışma yapraklarının dağıtılmasını ve projeksiyon cihazı ile ders içeriğinin yansıtılmasını istemektedir. Bu araştırmaya göre öğrencilerden %52.4'ü öğretim teknolojilerinin konuları daha iyi kavramalarını sağlayacağını, %50.4'ü derslere daha iyi motive olacaklarını, %62.2'si aldıkları dersin kalitesinin artacağını ve %60.4'ü öğrendiklerinin daha kalıcı olacağını belirtmişlerdir. Sadi vd.'ne (2008) göre öğretim elemanlarının derslerinde konuyla ilgili videolar izletmesi örgencileri derslerine isteklendirebilecek en önemli etken olarak görülmektedir. Ayrıca öğretim elemanlarının simülasyonlarla dersi zenginleştirmesi, çalışma yapraklarının kullanılması da öğretmen adayları tarafından tercih edilen diğer bir uygulama alanlarıdır. Bulgulara göre projeksiyon cihazı ile ders sunumlarının tahtaya yansıtılması öğretmen adaylarının dikkatini pek çekmemektedir. Öğretim elemanları genellikle, hazırladıkları Powerpoint sunularını okuyarak derslerini işlemekte, teknolojinin farklı boyutlarından yararlanmamakta, bu durum öğrencileri derslerde pasif konuma düşürerek dersten uzaklaştırmaktadır. Öğretmen adaylarına göre bu durum yeterli bilgi ve beceriye sahip olmayan öğretim elemanlarından kaynaklanmaktadır.

Araştırmanın bulgularından yola çıkılarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ders içeriklerini oluşturan temel konu alanlarına yönelik bilgilileri daha iyi öğrenebilmelerine ve buradan yola çıkarak sosyal bilgiler öğretiminin daha nitelikli hale getirilmesine katkı sağlayacak şu öneriler dile getirilebilir:

- *Öğretmen/öğretim elemanları teknolojideki ve eğitim bilimlerindeki gelişmeleri göz önünde bulundurarak kendilerini yenilemeli ve derslerinde geleneksel öğretim yöntemlerini terk ederek öğrencilerin aktif olacağı öğretim yöntemlerini kullanmalıdır.*
- *Öğretmen/öğretim elemanları konuların içeriğine uygun öğretim araç ve-gereçleri kullanılmalıdır. Öğretim araç ve gereçleri kullanımında öğretim araç ve gereçleri kullanılırken dikkat edilmesi gereken hususlara özen gösterilmelidir. Bu bağlamda öğretim, araç ve gerece dayalı değil, araç ve gereç destekli yapılmalıdır.*

- *Sosyal bilgiler lisans programına öğretmen adaylarının sayısal alanlardaki eksikliklerini gidermelerine yardımcı olacak içeriği basitleştirilmiş seçmeli/zorunlu matematik eğitimi dersi verilmelidir.*
- *Lisans düzeyinde derslerde tek ders kitabı takip etme alışkanlığı terkedilmeli ve konu alanlarına yönelik ders kitaplarının hazırlanmasında nitelik ve nicelik açısından çağdaş yaklaşımlar dikkate alınmalıdır.*
- *Okul ve sınıf ortamından kaynaklanan sorunları giderme adına sosyal bilgiler sınıflarının (laboratuarlarının) gerek ilk ve ortaöğretim gerekse yükseköğretim boyutunda artırılmalıdır. Böylelikle öğrencilerin öğrenmeye daha istekli hale getirilmesi de sağlanabilir.*

KAYNAKÇA

ADIGÜZEL, A. (2010) "İlköğretim Okullarında Öğretim Teknolojilerinin Durumu ve Sınıf Öğretmenlerinin Bu Teknolojileri Kullanma Düzeyleri", *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi,* S. 15, s. 1-17.

AKKOYUNLU, B. (1998) "Eğitimde Teknolojik Gelişmeler", *Çağdaş Eğitimde Yeni Teknolojiler* (Ed. B. Özer), Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, s.1-12.

AKKOYUNLU, B., YILMAZ, M. (2005) "Türetimci Çoklu Ortam Öğrenme Kuramı", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 28, s. 9-18.

AKPINAR, M. ve AYVACI, H.Ş. (2003) "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilimlerin Temel Disiplinlerine Karşı Tutumları", *Milli Eğitim,* S. 158, s. 137- 145.

AKPINAR, Y. (2003) "Öğretmenlerin Yeni Bilgi Teknolojileri Kullanımında Yükseköğretimin Etkisi: İstanbul Okulları Örneği", *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, V. 2 (2), s. 79-96.

ALTINIŞIK, S. ve ORHAN, F. (2002) "Sosyal Bilgiler Dersinde Çoklu Ortamın Öğrencilerin Akademik Başarıları ve Derse Karşı Tutumları Üzerindeki Etkisi", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* S. 23, s. 41-49.

ARSLAN, S. ve ÖZPINAR, İ. (2008) "Öğretmen Nitelikleri: İlköğretim Programlarının Beklentileri ve Eğitim Fakültelerinin Kazandırdıkları", *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED),* S. 2 (1), s. 38-63.

ATA, B. (2007) "Yeni Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programının İlköğretim 2005 Sosyal Bilgiler Dersi (6, 7. Sınıflar) Öğretim Programı Açısından Değerlendirilmesi", *I. Uluslararası Bilim Çalıştayı (Prof. Dr. Suzan ERBAŞ Anısına)*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, 08-09 Mart 2007.

BALCI, A. (2001) *Sosyal Bilimlerde Araştırma,* Pegem A Yayıncılık, Ankara.

BAY, E.T., NUR, M. ve GENÇDOĞAN, B. (2005) "Üniversite Öğrencilerin Ders Çalışma Becerilerinin İncelenmesi", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 4 (14), s. 94-105.

BULUT, İ. (2009) "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi (Dicle ve Fırat Üniversitesi Örneği)", *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi,* S. 14, s. 13-24.

BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. vd., (2008) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri,* Pegem A Yayıncılık, Ankara.

CENGİZHAN, S. (2011) "Effective Use of İnstructional Materials and Technologies İn Teacher Training: Expectations and Opinions of Teacher Candidates", *International Online Journal of Educational Sciences*, V. 3 (2), pp. 641-662.

ÇAĞILTAY, K. vd., (2007) "Öğretim Teknolojilerinin Üniversitede Kullanımına Yönelikalışkanlıklar Ve Beklentiler: Betimleyici Bir Çalışma", *Akademik Bilişim'07 - IX. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri,* 31 Ocak-2 Şubat 2007, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya, s. 209-217.

ÇELİK, H.C. ve KAHYAOĞLU, M. (2007) "İlköğretim Öğretmen Adaylarının Teknolojiye Yönelik Tutumlarının Kümeleme Analizi", *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, S. 5 (4), s. 571-586.

DEMİRCİOĞLU, İ. H. (2004) "Tarih ve Coğrafya Öğretmenlerinin Sosyal Bilimler Öğretiminin Amaçlarına Yönelik Görüşleri (Doğu Karadeniz Bölgesi Örneği)", *Bilig,* S. 31, s. 71-84.

DEMİRCİOĞLU, İ. H. (2006) "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilimler Hakkındaki Görüşleri", *Bilig***,** S. 36, s. 113-124.

DİNÇ, E. ve DOĞAN, Y. (2010) "İlköğretim İkinci Kademe Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Ve Uygulanması Hakkında Öğretmen Görüşleri", *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi,* S. 1 (1), s. 17-49.

DOHMEN, G. (1994) "Çoklu Ortamlarda Öğrenme", (Çev. N.P. Yılmaz), *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi,* S. 27 (2), s. 609-614.

ERDEM, A.R. (2005) "Öğrenmede Etkili Yollar: Öğrenme Stratejileri ve Öğretimi", *İlköğretim Online*, S. 4 (1), s. 1-6, http://www.ilkogretimonline.com adresinden 22.03.2013 tarihinde indirilmiştir.

ERDEMİR, N., BAKIRCI, H. ve EYDURAN, E. (2009) "Öğretmen Adaylarının Eğitimde Teknolojiyi Kullanabilme Özgüvenlerinin Tespiti", *Journal Of Turkish Science Education*, S. 6 (3), s. 99-108.

GÖKTAŞ, Y., YILDIRIM, Z. ve YILDIRIM, S. (2008) "Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Eğitim Fakültelerindeki Durumu: Dekanların Görüşleri", *Eğitim ve Bilim,* S. 33 (149), s. 30-50.

HU, P.J.H., CLARK, T.H.K. & MA, W.W. (2003) "Examining Technology Acceptance By School Teachers: A Longitudinal Study", *Information & Management*, V. 41 (2), pp. 227-241.

IŞIK, A., ÇİLTAŞ, A. ve BAŞ, F. (2010) "Öğretmen Yetiştirme ve Öğretmenlik Mesleği", *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 14 (1), s. 53-62.

KARASAR, N. (2008) *Bilimsel Araştırma Yöntemi,* Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

KAVAS, A.B. ve BUGAY, A. (2009) "Öğretmen Adaylarının Hizmet Öncesi Eğitimlerinde Gördükleri Eksiklikler ve Çözüm Önerileri", *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* S. 25, s. 13-21.

KUŞ, Z. ve ÇELİKKAYA, T. (2010) "Sosyal Bilgiler Öğretimi İçin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Beklentileri", *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 7 (2), s. 69-91.

OKTAY, S. ve ÇAKIR, R. (2012) "İlköğretim Öğretmelerinin Teknoloji Kullanımları Ve Teknolojiye Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *5. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi*, 27-30 Haziran 2012, Niğde.

ÖKSÜZ, C., AK, Ş. ve UÇA, S. (2009) "İlköğretim Matematik Öğretiminde Teknoloji Kullanımına İlişkin Algı Ölçeği", *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* S. 5 (1), s. 270-287.

ÖZDEMİR, S. ve YALIN, H.İ. (1998) *Her Yönüyle Öğretmenlik Mesleği*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

ÖZYÜREK, M. (2008) "Nitelikli Öğretmen Yetiştirmede Sorunlar ve Çözümler: Özel Eğitim Örneği", *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi,* S. 6 (2), s. 189-226.

SADİ, S. vd., (2008). "Öğretmen Eğitiminde Teknolojinin Etkin Kullanımı: Öğretim Elemanları ve Öğretmen Adaylarının Görüşleri, *Bilişim Teknolojileri Dergisi,* S. 1 (3), s. 43-49.

SAKAOĞLU, N. (1998) İlkokul Tarih Programları ve Ders Kitapları", *Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları* (Ed. S. Özbaran), Dokuz Eylül Yayınları, İzmir, s. 143-152.

SANG, G., VALCKE, M., BRAAK, J. V. & TONDEUR, J. (2010) "Student Teachers' Thinking Processes And ICT Integration: Predictors Of Prospective Teaching Behaviors With Educational Technology", *Computers & Education,* V. 54, pp. 103–112.

TANDOĞAN, M. (1998). "Öğretmen ve Teknoloji", *Çağdaş Eğitimde Yeni Teknolojiler* (Ed. B.Özer), Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, s.15-29.

TEO, T., SU LUAN, W., & SING, C.C. (2008) "A Cross-Cultural Examination Of The Intention To Use Technology Between Singaporean And Malaysian Pre-Service Teachers: An Application Of The Technology Acceptance Model (TAM)", *Educational Technology & Society*, V. 11 (4), pp. 265–280.

ÜSTÜNER, M. (2006) "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi,* S. 45, s. 109-127.

YEŞİL, R. (2009). "Sosyal Bilgiler Aday Öğretmenlerinin Sınıf İçi Öğretim Yeterlikleri (Kırşehir Örneği)", *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi,* S. 7 (2), s. 327-352.

YILMAZ, K. (2009) "Lisans Düzeyinde Sosyal Bilgiler Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Öğretmen Adaylarının Görüşleri", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* S. 27, s. 31-53.

YILMAZ, K. (2010) "Lisans Düzeyinde Sosyal Bilgiler Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Öğretim Elemanlarının Görüşleri", *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi,* S. 8 (2), s. 297-332.

YILMAZ, K. ve TEPEBAŞ, F. (2011) "İlköğretim Düzeyinde Sosyal Bilgiler Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar: Mesleğine Yeni Başlayan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri", *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* S. 2 (1), s. 157- 177.